

FOTO: STUDIO ANDRÉ RUIGROK

achtergrond

De veiligheid van leerlingen in projectonderwijs

Kijk uit!

Steeds meer groen onderwijs vindt buiten het schoolgebouw plaats. Lopen de leerlingen 'out in the open' meer risico dan voorheen? En wie is verantwoordelijk als er iets mis gaat? Een kleine inventarisatie.

◀ *Pas wanneer schade ontstaat of een ongeval gebeurt, rijzen vaak problemen*

Wanneer de risicoloze pen en papier worden vervangen door praktijk- en projectonderwijs waarbij bovendien de leerling zelf steeds meer verantwoordelijk is - van de planning tot en met de afwerking - kun je je afvragen of de kans op ongelukken of schade toeneemt. Feit is: zo gauw een leerling praktisch bezig is, loopt hij of zij enig risico. Hoewel de mogelijke kans op een ongeluk voor een bloemist vast wat minder is dan voor een loonwerker. Vormt dat risico een belemmering

voor dit onderwijs? Met andere woorden: is veilig leren en werken in projectonderwijs wel praktisch haalbaar? En hoe dek je als school de toegenomen risico's? Volgens de diverse mensen die we aan de telefoon hebben over dit onderwerp is dit niet iets wat zich met het nieuwe leren aandient. Immers, een groene beroepsopleiding bereidt voor op de beroepspraktijk. En in die voorbereiding moet de leerling aan de slag met landbouwmachines, slijptollen, motor-kettingzagen en wat dies meer zij. Dat was twintig jaar geleden niet anders.

Regels

Wat wel veranderd is, is dat er nu meer regels zijn dan ooit. De arboret verlangt van werkgevers dat ze dagelijks zorg besteden aan goede arbeidsomstandigheden. Ze moeten er op toezien dat medewerkers hun taken veilig en gezond kunnen uitvoeren en volgens voorschriften en instructies werken. Maar de overheid realiseert zich blijkbaar dat de uitgebreide regelgeving te ver is doorgevoerd en heeft een versoepeling aangekondigd*. Wat wel overeind blijft, is bijvoorbeeld dat

elk bedrijf met werknemers verplicht is een zogenaamde risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) te doen, waarmee het kan zien wat de veiligheids- en gezondheidsrisico's zijn. Deze plicht is niet iets wat in het erkenningsreglement van Aequor staat. Henk Beelen, sectormanager plantenteelt bij Aequor, geeft aan dat elk opleidingsbedrijf zich dient te houden aan de wet- en regelgeving. Hij vergelijkt het met door rood licht rijden van een praktijkopleider. "Hij wordt geacht dit niet te doen, maar je gaat het niet vastleggen." Bovendien is volgens Beelen zo'n risico-inventarisatie geen garantie dat een bedrijf er alles aan doet om veilig werken mogelijk te maken. Bedrijfsadviseurs treden in deze dan ook niet op als controleur, wel als adviseur. "Met name de bedrijfsadviseurs groene ruimte bieden aan om bedrijven te helpen bij de risico-inventarisatie." Hoe dan ook, voor de arbowet is een stagiair een werknemer en voor hem gelden zodoende dezelfde regels, maar dan als bijzondere groep met weinig ervaring en dus met extra risico's.

Bemoeien

Op de ene mbo-opleiding werkt men volgens een strak project-format, waarvan arbo en veiligheid onderdeel zijn. Op de andere school komen voor de ondernemers in spe risicofactoren en veiligheid - voor henzelf en anderen - aan de orde bij de analyse van een vraagstuk uit de markt, in een stappenplan. Net als bij de samenspraak tussen studenten, coach en opdrachtgever. Een toekomstig ondernemer moet zich bewust zijn van de arbo-eisen rond veiligheid en gezondheid, die bij een klus komen kijken. Wim van der Zwan van het Groen College Goes (Edudelta) zegt: "Projectonderwijs heeft een lading, alsof iets - omdat het buiten school plaatsvindt - een enorm risico is. Maar bij het oversteken van de straat is er bij wijze van spreken al een risico, dus dat is niet per se gebonden aan projectonderwijs." Veiligheid maakt op mbo en vmbo onderdeel uit van de proeve van bekwaamheid en de eindtermen. Voor de leerling iets uitvoert, moet hij eerst bepaalde vragen stellen en stappen zetten, ook op dit gebied. Verder is de docent of coach er alert op. Hij zal zich er misschien minder snel mee

Is de school niet altijd de eindverantwoordelijke voor een veilige werkomgeving voor haar leerlingen, waar zij ook werken?

bemoeien dan voorheen, de leerling meer zelf laten uitvogelen en pas ingrijpen als het mis dreigt te gaan. Maar leerlingen worden natuurlijk nog steeds geattendeerd op bijvoorbeeld het werken met gevaarlijke stoffen: 'Eerst op het etiket kijken en handschoenen aan!' Daarom is de aanwezigheid van een coach gewenst, vooral bij de jongere leerlingen en de lagere niveaus. Een van de geïnterviewden geeft het voorbeeld van leerlingen die met motorkettingzagen projecten uitvoeren. Daar komt nogal wat bij kijken: veilige kleding van top tot teen, zondig zelfs een wegafzetting. Het ontbreekt dan wel eens aan voldoende materiaal, bijvoorbeeld laarzen in de goede maat, waardoor de 'hele boel staat te kijken naar één leerling die aan het werk is'. Niet echt efficiënt. Bovendien kosten de vergaande veiligheidseisen veel geld. Geld wat niet altijd voorhanden is en dan moet je volgens spreker als school wel eens wat schipperen om toch te zorgen dat het praktijkonderwijs kan plaatsvinden.

Gekibbel

Buiten, op de bedrijven, is de veiligheid en gezondheid in principe de verantwoordelijkheid van de stagebieder, zegt een van de geïnterviewden. Dit geldt in elk geval voor de bbl-er, die primair werknemer is. Maar geldt dit ook voor andere leerlingen? De ideeën verschillen. Is de school niet altijd de eindverantwoordelijke voor een veilige werkomgeving voor haar leerlingen, waar zij ook werken? De meeste mensen nemen hun verantwoordelijkheid - praktijkopleider, bedrijf, begeleider, docent en leerling. Als werkgever en werknemer vermijd je risico's. Daarom is vooral de vraag wie het - financiële - risico draagt als er iets misgaat interessant. De leerling is meestal dubbel en dwars verzekerd:

via school en/of via de praktijkopleider en vaak ook nog via de WA van de ouders. Dat is het probleem niet. Maar wanneer schade ontstaat of een ongeval gebeurt: wie betaalt dan? De verzekering van school? Of die van het bedrijf?

Henk Bruggink, sectormanager groene ruimte bij Aequor, vertelt dat verzekeringsmaatschappijen - die de verzekeringen vaak centraal voor de school hebben geregeld - grotere claims binnenkrijgen. En dan gaan de premies omhoog. Bruggink vindt dat leerlingen wat betreft mbo praktijkleren gezamenlijk, per regio bijvoorbeeld, eens om de tafel zouden moeten met een grote verzekeraar om zich collectief te verzekeren. "Dat geeft vooral duidelijkheid voor alle partijen en geen gekibbel meer wiens risico een ongeval of schadegeval is."

Betalen

Een opleidingscentrum waar men momenteel in gesprek is over een nieuwe verzekeringsvorm, is AOC Oost. Er is een aantal leerlingenstichtingen, waarvan de locatiedirecteuren als toezichthouders fungeren. Deze praten met een bank over een bedrijfsaansprakelijkheids- en bedrijfsrisico-verzekering voor deze minionderningen. Een voorbeeld van een van de initiatieven die scholen nemen om met de verzekeringsmaatschappij in beeld te brengen hoe je te beschermen bij nieuwe vormen van praktijkleren en bpv. Initiatieven die nodig zijn, want 'de ontwikkelingen in het onderwijs gaan vele malen sneller dan de afdekking van de risico's'. Bedrijfsadviseur Dick Versluis vindt tot slot dat er in deze best wat aandacht voor de praktijkopleider mag zijn. Hij vertelt dat naast de genoemde hogere premies het eigen risico voor schade door leerlingen voor de meeste bedrijven is verhoogd tot 1.250 euro. "Dan is er kans dat ze voorzichtiger →

worden en de leerlingen weinig meer laten doen.” Hij hoopt dat er bedrijven zijn die echt als opleidingsbedrijf willen fungeren, die de leerlingen goed begeleiden en hen ook laten leren in de praktijk, door bewust en verantwoord dingen in de soep te laten lopen. “Bij-

voorbeeld een jongen z’n gang laten gaan als hij kunstmest uitrijdt bij regen.” En die het ook melden als er op het gebied van veiligheid iets misgaat, hetgeen nu lang niet altijd gebeurt. Versluis pleit voor betaling van of vergoeding aan deze ‘preferente’

opleidingsbedrijven voor hun inspanningen, via een fonds.

Marleen Schepers

Zie www.arbo.nl en www.rie.nl